

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

شماره چاپ ۴۹۰

شماره ثبت ۲۶۴

دوره دهم - سال اول

تاریخ چاپ ۱۳۹۶/۳/۸

یک‌شوری

طرح جامع جمعیت و تعالی خانواده

کمیسیون‌های ارجاعی

اصلی: فرهنگی

فرعی:

آموزش، تحقیقات و فناوری - اجتماعی - اقتصادی -
امنیت ملی و سیاست خارجی - برنامه و بودجه و
محاسبات - بهداشت و درمان - شوراها و امور
داخلی کشور - عمران - قضائی و حقوقی

معاونت قوانین

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً طرح ذیل که به امضای ۸۵ نفر از نمایندگان رسیده است، جهت طی مراحل قانونی تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل توجیهی):

مسأله جمعیت مسأله‌ای بنیادین در امر سیاست‌گذاری و آینده‌نگری است که همواره مورد توجه و دغدغه دولتها بوده است. به‌طوری که پیوسته برای تحت کنترل داشتن رشد جمعیت تلاش می‌کنند. کشور ایران از دهه ۱۳۳۰ تاکنون دو بار در سالهای ۱۳۴۶ (به دلیل مهار تدریجی مرگ‌ومیر و دارا بودن باروری طبیعی کنترل‌نشده) و ۱۳۶۸ (به دلیل نیاز به فرصت برای ترمیم بعد از جنگ)، سیاست کنترل را در راستای تعدیل آهنگ رشد جمعیت تجربه کرده است. امروزه نگرشهای مختلف به جمعیت ایران و افزایش یا کاهش میزان رشد سالانه آن، بُعد تازه‌ای یافته و به دلیل اهمیتی که به‌ویژه برای آینده دارد، مورد توجه محافل علمی و اجرایی قرار گرفته است. واقعیت آن است که براساس مطالعات انجام‌شده و نیز اطلاعات حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، میزان باروری کل در کشور به کمتر از (۲/۱) فرزند به‌ازای هر زن (حد جایگزینی) کاهش یافته است. براساس مطالعات جمعیت‌شناسی و دیدگاههای جمعیت‌شناسان، در صورت تداوم روند فعلی باروری، رشد جمعیت کشور در حدود سالهای ۲۰-۱۴۱۵ به صفر خواهد رسید و رشد جمعیت منفی شده و ساختار جمعیت در بیست سال آینده به سمت سالخوردگی خواهد رفت. از سوی دیگر متخصصین جمعیت‌شناسی معتقدند که در حال حاضر کشور در شرایط فقر جمعیتی نیست و در عین حال ایران از سال ۱۳۸۵ وارد فاز پنجره جمعیتی شده است که این پنجره حدود چهار دهه باز می‌ماند و حدوداً در سال ۱۴۲۵ بسته می‌شود. بنابراین بازبودن این پنجره برای اقتصاد و توسعه کشورمان یک

فرصت طلایی است و در صورت فراهم سازی امکانات حمایتی برای جوانان (ازدواج، اشتغال، مسکن مناسب و...) تا اواسط دهه ۱۳۹۰، می توانیم بهره لازم را در مسیر رشد اقتصادی و توسعه ببریم. بنابراین ضرورت تدوین سیاستهای جمعیتی امری کاملاً ضروری به شمار می رود. البته باید توجه داشت که سیاستهای جمعیتی، فقط بحثهای کنترل موالید را در بر نمی گیرد و مستلزم نگاه جامعتر به مباحثی چون اشتغال، نظام آموزشی، مسائل فرهنگی، آمایش سرزمین و... است.

رهنمودهای مقام معظم رهبری در بازنگری سیاستهای جمعیتی نیز، اتخاذ مسیر هوشمندانه در این تدبیر را به صراحت بیان می نماید: «در این سیاست تجدید نسل حتماً باید تجدیدنظر شود و کار درستی باید انجام بگیرد.»

لذا تدوین قانون جمعیت از اواخر مهر ماه سال ۱۳۹۱ در دستور کار مجلس شورای اسلامی ایران قرار گرفت و در تدوین آن، توجه به دو اصل کمیت مطلوب و کیفیت مطلوب جمعیت همواره مد نظر قرار گرفت. به طوری که این امر در بیانات مقام معظم رهبری نیز کاملاً مشهود است: «جمعیت جوان و بانشاط و تحصیل کرده و با سواد کشور، امروز یکی از عاملهای مهم پیشرفت است»، «جمعیت عامل قدرت است و باید مدیریت شود و البته جمعیتی که مولد باشد و خود را اداره کند.»

پیش نویس این طرح با هدف نیل به نرخ باروری (۲,۵) در رشد کمی جمعیت تا سال ۱۴۰۴ توأم با ارتقای کیفی جمعیت و تثبیت آن تا سال ۱۴۳۰- ه.ش تقدیم مجلس شورای اسلامی می شود تا پس از طی مراحل تشریفات قانونی، تصویب و به عنوان قانون جامع تلقی و همه برنامه ریزیها با محوریت آن تدوین، اجراء و نظارت شود.

لذا طرح ذیل تقدیم می گردد:

پژمانفر - مسعودی - مازنی - محمد اسماعیل سعیدی - سالک - نجفی -
سیدفاطمه ذوالقدر - سیاوشی - حاجی بابایی - بنایی - دهقانی نقندر -
احمد مرادی - حسونند - قاضی پور - محبوب - برزگر - علی جانی زمانی -
ساداتی نژاد - پوریا فرانی - وقف چی - بختیاری - خدادادی - کواکبیان -
سید احسان قاضی زاده - بائوج لاهوتی - جلال میرزایی - محمد کاظمی -

یوسفیان ملا - عبدالرضا عزیز - پورمختار - ملکشاهی - علی ابراهیمی -
 جعفر پور - کعبی - علیرضا بیگی - نیاز آذری - افتخاری - تربتی نژاد - بهادری -
 یوسف نژاد - کرم پور - شیران خراسانی - قره خانی - نقوی حسینی - تاج گردون -
 خدیری - کاظم زاده - قاسم احمدی - ذوالنوری - امیر آبادی -
 حسینی شاهرودی - حسن بیگی - مختار - سید امیر حسین قاضی زاده -
 عباس گودرزی - کبیری - سید حمزه امینی - وحدتی - باستانی - فحری -
 بابایی صالح - لطفی - علیرضا سلیمی - آزادی خواه - رجیبی - خادم -
 جواد کریمی - حسینعلی شهرباری - محمد محمودی - فلاحتی -
 سمیه محمودی - محمد ابراهیم رضائی - شوشتری - شرفی - موسوی لارگانی -
 حسن پور - کوهکن - کیان پور - رستمیان - سید حمیدرضا کاظمی -
 نگهبان سلامی - نظر افضلی - قوامی - فولادگر - حسین زاده بحرینی

عنوان طرح:

جامع جمعیت و تعالی خانواده

فصل اول- کلیات

ماده ۱- تعاریف:

۱- هدف: نیل به میزان باروری کل در رشد کمی جمعیت حداقل دوونیم فرزند به ازای هر زن تا سال ۱۴۰۴ توأم با ارتقای کیفی جمعیت و بازیابی آن متناسب با مقتضیات سیاست‌های کلان جمعیتی کشور

۲- جامعه هدف:

الف- کلیه افرادی که در سن قانونی ازدواج می‌کنند.

ب- نهادها، دستگاهها و مؤسسات دولتی که متناسب با رسالت، وظایف و کارکرد خود، در تحقق این قانون می‌توانند ایفای نقش نمایند.

پ- گروههای مرجع، نخبگان و تشکلهای اجتماعی که به نحوی از انحاء می‌توانند در تحقق این قانون تأثیرگذار باشند.

ت- نهاد خانواده به منظور حمایت از ازدواج فرزندان و فرزندآوری

و سرپرستی والدین

۳- سطح جانشینی باروری:

سطحی از باروری است که در آن میزان کمی جمعیت از یک نسل به نسل بعدی جایگزین می‌شود. این عدد در محاسبات علمی حداقل دوویک‌دهم می‌باشد.

۴- نرخ باروری کلی:

میزان باروری کلی، میانگین تعداد فرزندان زنده متولد شده‌ای است که یک زن در طول دوران باروری خود به دنیا می‌آورد.

۵- سبک زندگی اسلامی- ایرانی:

الگوی زندگی اسلامی- ایرانی است که بر مبنای رهنمودهای مقام معظم رهبری، توسط مراجع ذیصلاح دینی، فرهنگی و اجتماعی تبیین و

ترویج می‌شود.

۶- سن مناسب بارداری:

سنی است که با لحاظ کلیه مسائل بهداشتی، اجتماعی، فرهنگی و جسمانی، با حفظ سلامت مادر و کودک تعیین می‌گردد.

۷- جمعیت مطلوب:

جمعیت مطلوب ترکیب دو مؤلفه کمی و کیفی جمعیت، متناسب با مبانی اسلامی است که افراد بتوانند با استفاده از امکانات، از رشد مادی و معنوی برخوردار شوند.

۸- آمایش سرزمین:

بررسی امکانات، مقدرات، پراکندگی جمعیت و تناسب جمعیتی بین مناطق مختلف کشور به منظور افزایش بهره‌وری و ارتقای سطح کیفی زندگی، متناسب با سیاست‌های جمعیتی

۹- برنامه جامع:

برنامه‌ای که شامل چهار زمینه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است و دارای سطوح اهداف، برنامه‌ها، اقدامات و نظارت و پایش می‌باشد و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌رسد.

۱۰- اصطلاحات اختصاری و عبارات معادل آنها:

الف- شورای عالی: شورای عالی انقلاب فرهنگی

ب- وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

پ- وزارت علوم: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ت- وزارت تعاون: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

ث- وزارت فرهنگ: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ج- وزارت اقتصاد: وزارت امور اقتصادی و دارایی

چ- حوزه علمیه: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

ح- شورای عالی جمعیت: شورای عالی راهبردی جمعیت

خ- مرکز مدیریت جمعیت: مرکز تخصصی مدیریت جامع جمعیتی

د- مجلس: مجلس شورای اسلامی

ذ- صدا و سیما: سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ر- شورای عالی سلامت: شورای عالی سلامت و امنیت غذایی

فصل دوم- کاهش سن ازدواج

ماده ۲- وزارت آموزش و پرورش مکلف است با همکاری حوزه علمیه، وزارتخانه‌های بهداشت، علوم، تعاون و فرهنگ، مفاهیم و کسب مهارت‌های مربوط به سبک زندگی اسلامی- ایرانی از جمله: رشد شخصیتی و جامعه‌پذیری، مهارت‌های فردی، ازدواج مناسب و آسان، خانواده متعالی، تربیت فرزندان صالح و توجه به تکامل آنها را با رویکرد مناسب دینی، فرهنگی، اجتماعی و علمی در راستای ترویج فرهنگ ارزش دانستن ازدواج و فرزندآوری، فرهنگ‌سازی مسئولیت‌پذیری برای تشکیل و تعالی خانواده با لحاظ نمودن اصول روان‌شناختی یادگیری مبتنی بر اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در متون آموزشی کلیه مقاطع تحصیلی تا دانشگاه وارد نماید.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و بهداشت، مکلفند با همکاری انجمن اولیاء و مربیان مهارت‌های رفتاری در مسائل جنسی و شخصیتی دوران بلوغ و ازدواج را از طریق آموزش مستمر و مسؤولانه خانواده‌ها، متناسب با فرهنگ اسلامی- ایرانی و سن دانش‌آموزان به آنان آموزش دهند.

تبصره ۲- وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، بهداشت و علوم مکلفند به منظور پیشگیری از ایجاد زمینه‌های طلاق و آسیب‌های اجتماعی ناشی از آن و نهادینه کردن هنجارهای صیانت از حرمت و تحکیم خانواده، از طریق اختصاص بخشی از متون درسی، متناسب با مقاطع تحصیلی و به‌کارگیری روشهای آموزشی و فعالیت‌های پرورشی و ایجاد مهارت در معلمان، اساتید و مربیان، حداکثر ظرف مدت دو سال پس از ابلاغ این قانون، اقدام نمایند.

ماده ۳- وزارتخانه‌های علوم و بهداشت با توجه به سیاستهای برنامه جامع، مکلفند با همکاری حوزه علمیه، واحدهای درس «سبک زندگی

اسلامی - ایرانی و خانواده متعالی» را طی شش ماه پس از ابلاغ این قانون با محور قرار دادن همه ابعاد سلامت، ارتقای مهارت‌های کافی برای ازدواج مناسب و تشویق به فرزندآوری و ایفای نقش‌های همسری، پدری، مادری و فرزندپسندی و انجام مسؤولیت‌های اجتماعی در راستای تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده، تدوین کنند و ضمن رعایت پویایی محتوایی، تدریس آن را حداکثر تا یک سال پس از ابلاغ این قانون در کلیه رشته‌های مراکز آموزشی دولتی و غیردولتی به صورت الزامی به مرحله اجراء درآورند.

تبصره ۱- درس دانش خانواده و جمعیت مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان مرجع مورد استفاده قرار گیرد.

تبصره ۲- وزارتخانه‌های علوم و بهداشت مکلفند ضمن حذف کلیه عناوین آموزشی مرتبط با کاهش جمعیت، کلیه متون آموزشی را با رویکرد افزایش جمعیت و ارتقای نرخ باروری تدوین کنند و آموزش دهند.

ماده ۴- وزارتخانه‌های علوم و بهداشت مکلفند در جهت ایجاد دروس مرتبط با افزایش جمعیت و راه‌اندازی رشته‌های مختلف تحصیلی، متناسب با سیاست‌ها و نیازهای این قانون نظیر روانشناسی خانواده، حقوق خانواده و تربیت کودک در مقاطع مختلف دانشگاهی تا یکسال تحصیلی پس از ابلاغ این قانون، اقدامات لازم را به عمل آورند.

تبصره- مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی وابسته به حوزه علمیه که بخشی از بودجه خود را از دولت دریافت می‌کنند و فعالیت‌های مرتبط با احکام مندرج در این قانون را بر عهده دارند، مکلفند حسب مورد، نسبت به ایجاد و راه‌اندازی مواد درسی و یا رشته‌های متناسب و انجام مطالعات پژوهشی مرتبط با نیازهای این قانون، حداکثر تا یکسال پس از ابلاغ این قانون اقدام کنند.

ماده ۵- کلیه دستگاه‌های فرهنگی از جمله صدا و سیما، وزارت فرهنگ و سازمان تبلیغات اسلامی متناسب با وظایف خود موظفند با همکاری حوزه علمیه، مجموعه برنامه‌های هدفمند و اثربخش برای ترویج و نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی - ایرانی، هماهنگ با تشکیل، تعالی و

نقش محوری خانواده و تشویق به فرزندآوری و ایفای هرچه کاملتر نقشهای همسری، پدری، مادری و فرزندگی را در چهارچوب برنامه جامع و با در نظر گرفتن اولویتهای و ظرفیتهای ملی و محلی تهیه، تدوین و اجراء کنند.

تبصره ۱- صدا و سیما و سازمان سینمایی مکلفند به منظور اجرای حکم این ماده، فعالیت‌های اجتماعی، تحصیلی و اشتغال زنان، متناسب با ایفای نقشهای فوق‌الذکر را ترویج کنند و از ترویج برنامه‌های مخرب خانواده جلوگیری نمایند.

تبصره ۲- شورای عالی فضای مجازی کشور مکلف است در اجرای این ماده، بر محتوای فضاهای مجازی نظارت کند.

تبصره ۳- صدا و سیما مکلف است در اجرای این ماده، برنامه‌هایی در جهت ترویج ازدواج آسان و ضدا ارزش بودن طلاق و تبیین آسیبهای اجتماعی ناشی از آن و فرهنگ افزایش پایداری زوجین به خانواده و حفظ حرمت آن متناسب با زوجین و فرزندان تهیه و پخش نماید.

ماده ۶- وزارتخانه‌های بهداشت، ورزش و جوانان و تعاون، براساس سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب شورای عالی جمعیت و طبق وظایف تکلیفی خود موظفند حسب مورد، امکان بهره‌مندی و برخورداری کسانی که قصد ازدواج دارند را از خدمات سلامت و مشاوره‌های عمومی، تخصصی و مهارت‌های فردی، حین و پس از ازدواج، در راستای تشکیل و تحکیم بنیان خانواده با محوریت ازدواج موفق به اجراء درآورند.

تبصره- دستگاههای ذی‌ربط موظفند اعتبار لازم برای اجرای این ماده و پوشش جامعه هدف را از منابع خود اختصاص دهند.

ماده ۷- کلیه مراکز تحقیقاتی کشور که در ارتباط با احکام مندرج در این قانون فعالیت دارند و از بودجه عمومی دولت، اعتبار دریافت می‌کنند، مکلفند از تاریخ ابلاغ این قانون، هرساله حداقل پانزده درصد (۱۵٪) از اعتبارات خود را به مطالعات، تحقیقات و پژوهش‌های مرتبط با خانواده و جمعیت در راستای اولویتهای برنامه‌های

پژوهشی که هر ساله از سوی «شورای عالی جمعیت» تعیین می‌شود اختصاص دهند.

ماده ۸- دولت مکلف است بخشی از اعتبارات وزارتخانه‌های علوم، بهداشت و راه و شهرسازی و کلیه مؤسسات آموزش عالی اعم از دولتی و غیردولتی را به تأمین خوابگاه‌های مناسب برای دانشجویان متأهل مرد و متأهل زن با اولویت دارای فرزند تخصیص دهند.

تبصره ۱- بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری موظفند تسهیلات لازم با بهره پایین را جهت ساخت خوابگاه‌های دانشجویی و حوزوی خودگردان برای دانشجویان و طلاب متأهل مرد و متأهل زن با اولویت دارای فرزند در اختیار بخش خصوصی، تعاونی- عمومی غیردولتی قرار دهند تا زیر نظر وزارتخانه‌های علوم و بهداشت و کلیه مؤسسات آموزش عالی اعم از دولتی و غیردولتی و حوزه علمیه، به ساخت و واگذاری خوابگاه‌های ارزان قیمت اقدام نمایند.

تبصره ۲- وزارت راه و شهرسازی موظف است با رعایت ذیل ماده (۱۰۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ نسبت به تأمین زمین خوابگاه‌های دانشجویی به صورت اجاره به شرط تملیک (بیست ساله) اقدام نماید.

تبصره ۳- وزارتخانه‌های علوم، بهداشت و مراکز آموزش عالی موظفند به دانشجویان متأهل سه برابر دانشجویان مجرد، وام ودیعه مسکن و وام صندوق رفاه از منابع در اختیار پرداخت نمایند.

ماده ۹- دولت مکلف است طی پنج سال پس از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون در تمامی شهرهایی که دارای حوزه علمیه می‌باشند برای طلاب متأهل دارای فرزند در زمان تحصیل آنها، خوابگاه مناسب فراهم نماید.

ماده ۱۰- در کلیه بخشهای دولتی و غیردولتی اولویت استخدام در شرایط مساوی به ترتیب با مردان متأهل دارای فرزند و سپس مردان متأهل فاقد فرزند می‌باشد. به کارگیری یا استخدام افراد مجرد در صورت عدم

وجود متقاضیان متأهل واجد شرایط بلامانع است.

تبصره- مشاغل گروه علوم پزشکی از قبیل پزشکی و پرستاری و همچنین معلمی که به لحاظ ویژگی تفکیک جنسیتی، استخدام بانوان در آنها دارای اولویت است، از شمول این ماده مستثنی هستند. در صورت نیاز به اشتغال بانوان، اولویت به ترتیب با زنان دارای فرزند و سپس زنان متأهل فاقد فرزند است.

ماده ۱۱- پنج سال پس از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، دولت مکلف است در جذب اعضای هیأت علمی در تمامی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و غیردولتی و معلمان مدارس در مقاطع مختلف تحصیلی، در شرایط مساوی، اولویت تأهل را لحاظ نماید. تنها در صورت نبودن متقاضی متأهل واجد شرایط، با تأیید بالاترین مقام دستگاه (هیأت عالی جذب)، جذب افراد مجرد بلامانع خواهد بود.

ماده ۱۲- دولت مکلف است سربازان متأهل را از کمک هزینه مسکن متأهلی در حین خدمت موظف، برخوردار کند.

تبصره - مسؤولیت تحقق این ماده بر عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می باشد.

ماده ۱۳- دولت از طریق شبکه بانکی، مؤسسات مالی، اعتباری و سایر دستگاههای ذریعته مکلف است خدمات و تسهیلات لازم را برای تأمین وسایل لازم و ضروری معیشت برای آغاز زندگی فراهم نماید.

ماده ۱۴- وزارت راه و شهرسازی مکلف است برای خرید، ساخت و اجاره مسکن مزدوجین فاقد مسکن، که تاکنون از تسهیلات دولتی مسکن استفاده نکرده اند، با اولویت خانواده های دارای فرزند بیشتر با پایین ترین نرخ تسهیلات، اقدام نماید.

فصل سوم- کاهش میزان طلاق

ماده ۱۵- کانون وکلای دادگستری و مرکز امور مشاوران قوه قضائیه مکلفند برای صدور مجوز وکالت دعاوی خانوادگی به وکلای مجرب، ضمن احراز شرایط لازم و گذراندن آموزشهای خاص و مصوب

قوه قضائیه، اولویت تأهل را لحاظ نمایند.

تبصره - دولت و قوه قضائیه مکلفند ضمن ارزیابی قانون حمایت از خانواده، گزارش سالانه شامل عوامل وقوع طلاق، آسیب‌شناسی قضائی و اجتماعی از دعاوی خانواده و موارد مرتبط دیگر را به مجلس و نهادهای ذی‌ربط ارائه نمایند.

ماده ۱۶ - قوه قضائیه با همکاری مشاورانی که در قانون حمایت خانواده پیش‌بینی شده است موظف است برای پیشگیری از اختلاف و بحرانهای خانوادگی و وقوع طلاق، برنامه‌های خود را برای جلب مشارکت سازمان‌ها و نهادهای متولی خدمات مشاوره‌ای سازماندهی کند.

ماده ۱۷ - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است در موضوع دعاوی خانوادگی، از پلیس تخصصی، با آموزش‌های لازم با اولویت پلیس متأهل متناسب با این مأموریت استفاده کند.

ماده ۱۸ - قوه قضائیه مکلف است در پرونده‌های طلاق، برای قضاتی که پرونده‌های آنها منجر به صلح بین زوجین می‌شود، براساس تعداد پرونده‌های مختومه، مشوقهای لازم را در نظر بگیرد.

ماده ۱۹ - وزارت بهداشت مکلف است آزمایشگاههای مرتبط با سلامت ازدواج و باروری را جهت به‌کارگیری روشهای دقیقتر آزمایشگاهی برای تشخیص اعتیاد به انواع مواد مخدر صنعتی و غیرصنعتی تجهیز کند و اقدامات لازم را جهت ارتقای سطح دانش، تجهیزات و مهارت کارکنان آزمایشگاههای مذکور به‌عمل آورد.

فصل چهارم - حمایت از فرزندآوری

ماده ۲۰ - مدت مرخصی زایمان برای کارکنان زن در دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۸، بخشهای غیردولتی و مشمولان قانون کار، نه‌ماه تمام با پرداخت حقوق و فوق‌العاده‌های مرتبط می‌باشد. در صورت درخواست مادر تا دوماه از این مرخصی در ماههای پایانی بارداری قابل استفاده است.

تبصره ۱ - بانوانی که در طول دوران بارداری با تأیید پزشک معالج؛

از مرخصی استعلاجی استفاده می‌کنند نیز از نه‌ماه مرخصی شیردهی بهره‌مند می‌شوند و مدت مرخصی استعلاجی از مرخصی شیردهی آنان کسر نمی‌شود.

تبصره ۲- امنیت شغلی مادران از قبیل حفظ پست سازمانی یا اختصاص پست هم‌تراز پس از پایان مرخصی زایمان و در حین شیردهی باید تأمین شود. در این دوران نقل و انتقال و تغییر شغل آنان بدون درخواست خود آنان ممنوع است.

تبصره ۳- مرخصی زایمان برای وضع حملهای دوقلو و بیشتر، دوازده‌ماه با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مرتبط تعیین می‌شود.

تبصره ۴- به‌منظور حمایت از مادران و مشارکت در مراقبت از نوزاد، پدر پس از زایمان مادر می‌تواند از دوهفته مرخصی با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مرتبط بدون کسر از مرخصی استحقاقی و بدون امکان ذخیره‌سازی بهره‌مند شود. برای پدران دارای فرزند دوقلو و بیشتر، این مدت یک‌ماه می‌باشد.

تبصره ۵- مدت مرخصی موضوع این ماده در موارد خاص از قبیل: تولد نوزاد مرده، فوت نوزاد در حین استفاده مادر از مرخصی زایمان، پذیرش سرپرستی، تولد نوزاد توسط مادر میزبان و پذیرنده نوزاد (روشهای درمان نازایی) برابر آیین‌نامه‌ای است که ظرف مدت شش‌ماه پس از ابلاغ این قانون به پیشنهاد وزارت بهداشت به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۶- در خصوص مشمولان قانون تأمین اجتماعی، پرداخت حقوق دوران مرخصی زایمان مطابق مقررات صندوق‌های بیمه‌ای ذی‌ربط می‌باشد.

ماده ۲۱- کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی موظفند با تقاضای کتبی دانشجویان باردار همراه گواهی پزشکی متخصص، با مرخصی حداکثر پنج نیمسال تحصیلی، یک نیمسال قبل از زایمان و چهار نیمسال بعد از زایمان به‌ازای هر زایمان در کلیه مقاطع تحصیلی بدون احتساب در سنوات تحصیلی آنان موافقت کنند.

تبصره- مادران فرزندان زیر سه سال نیز مشمول مفاد این ماده می باشند.

ماده ۲۲- دولت و بخشهای عمومی غیردولتی و خصوصی مکلفند ضمن اتخاذ شیوه‌های مناسب اشتغال زنان باردار یا دارای فرزند زیر سه سال، امکان حضور منعطف، کاهش ساعات کار موظف، کار نیمه حضوری، ایجاد امتیازات جغرافیایی و اجتماعی خاص و تسهیلات لازم از قبیل دسترسی به شبکه‌های ارتباطات مجازی، حضور در جلسات از طریق ویدئو کنفرانس و نیز شیوه دورکاری را فراهم آورند.

تبصره ۱- اشتغال تمام وقت یا پاره وقت مادران در مدت استفاده از مزایای این ماده در سایر مراکز غیر از محل کار اصلی خود، ممنوع است.

تبصره ۲- بانوان باردار و مادران شیرده پس از پایان مرخصی زایمان، در صورت تقاضا می توانند تا پایان دوسالگی کودک از مرخصی بدون حقوق یا خدمت غیر تمام وقت براساس قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان مصوب ۱۳۶۲/۹/۱۰ و قانون الحاق یک تبصره به قانون راجع به خدمت نیمه وقت بانوان استفاده نمایند. در موارد استثناء که استفاده از وضعیت مذکور امکان پذیر نباشد، بر حسب تصمیم وزیر یا بالاترین مقام دستگاه ذی ربط تعیین تکلیف می گردد.

ماده ۲۳- کلیه صندوق‌های بیمه و بازنشستگی مکلفند در صورت تمایل مادران شاغل دارای سه فرزند به بالا، با حداقل ده سال سابقه کار مفید از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، آنها را با همان میزان سنوات، بدون رعایت شرط سنوات تعیین شده در قانون مدیریت خدمات کشوری و قانون تأمین اجتماعی و سایر مقررات مرتبط بازنشسته نمایند.

ماده ۲۴- دولت مکلف است کلیه مادران را طی دوران بارداری و بعد از آن تا سه سال و کودکان را تا سن سه سالگی، در صورتی که فاقد پوشش بیمه درمان باشند، تحت حمایت‌های بیمه درمانی پایه قرار دهد.

ماده ۲۵- دولت مکلف است سبد تغذیه رایگان ماهانه را به تشخیص وزارت بهداشت، به مادران باردار و یا دارای فرزند زیر سه سال

برای حداقل چهار دهک جمعیت درآمدی پایین و نیازمند اختصاص دهد.
ماده ۲۶- به منظور رعایت عدالت مالیاتی و تشویق تشکیل خانواده و افزایش باروری، دولت مکلف است برای شاغلان دارای سه فرزند به بالا، تخفیف‌های مالیاتی متناسب را در نظر بگیرد.

ماده ۲۷- دولت مکلف است، وام قرض الحسنه «فرزند» را به‌ازای تولد هر یک از فرزندان سوم به بعد از طریق بانکهای عامل، به سرپرست خانواده پرداخت نماید.

تبصره- میزان وام و شرایط بازپرداخت آن در آیین‌نامه اجرائی تعیین و هر ساله در قانون بودجه سنواتی منظور می‌گردد.

ماده ۲۸- دولت مکلف است به کارکنانی که از تاریخ ابلاغ این قانون فرزندان دوم به بعد ایشان به دنیا می‌آید، پنجاه درصد (۵۰٪) بیشتر از فرزند قبلی حق اولاد پرداخت نماید.

تبصره- دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موظفند از تاریخ ابلاغ این قانون به کارکنان زن شاغل حق اولاد پرداخت کنند.

ماده ۲۹- دولت مکلف است فقط برای یک‌بار به دخترانی که زیر بیست‌سال و پسرانی که زیر بیست‌و‌دو سال ازدواج دائم می‌کنند، هدیه ازدواج پرداخت کند. میزان و نوع هدیه در آیین‌نامه اجرائی تعیین و هر ساله در قانون بودجه سنواتی منظور می‌گردد.

ماده ۳۰- وزارت بهداشت موظف است برنامه‌ها و اقدامات لازم را برای برخورداری همه زوجهای فاقد فرزند از برنامه‌های غربالگری ناباروری، حداکثر تا دو سال پس از ازدواج انجام دهد.

تبصره- نحوه حمایت سازمان‌های بیمه‌گر پایه از کلیه خدمات دارویی، پاراکلینیکی و روش (تکنیک)های باروری برای زوجهای نابارور در بخش سرپایی و بستری در مراکز دولتی که براساس راهنمایی‌های بالینی ابلاغ‌شده توسط وزارت بهداشت صورت می‌گیرد، مطابق آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد وزارتخانه‌های بهداشت و تعاون و سازمان مدیریت و

برنامه‌ریزی کشور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. اعتبارات مورد نیاز این ماده، ذیل اعتبارات وزارت تعاون ضمن ردیف مستقل در بودجه سنواتی منظور می‌شود.

ماده ۳۱- وزارت بهداشت و سازمان صدا و سیما موظفند با همکاری سایر مراکز ذی‌ربط به منظور حفظ سلامت مادر و کودک و افزایش بارداری و فرزندآوری سالم، نسبت به فرهنگ‌سازی و آموزش مناسب در ارتباط با اصول باروری سالم، سلامت بارداری، زایمان طبیعی و ایمن و پرهیز از سزارین غیر ضروری، پیشگیری از ناباروری، اختلالات ژنتیکی، بیماری‌های متابولیک و نظایر آن اقدام نمایند.

تبصره - وزارت بهداشت موظف است برای افزایش زایمان‌های طبیعی و تسهیل آن و پرهیز از سزارین‌های غیر ضروری، اقدامات لازم از جمله خدمات بیمه‌ای ارائه دهد.

ماده ۳۲- وزارت بهداشت موظف است در اجرای تحقق اصل بیست‌ونهم (۲۹) قانون اساسی، اقدامات لازم را جهت ترویج و افزایش پوشش مراقبت ویژه از بارداری‌های پرخطر با رویکرد ارتقای نرخ باروری کل به مرحله اجراء درآورد.

ماده ۳۳- وزارت بهداشت، موظف است با رویکرد افزایش جمعیت و تأکید بر اثرات مثبت بارداری و فواید فرزندآوری، حداکثر تا دو سال پس از ابلاغ این قانون، نسبت به تکمیل، تربیت و بازآموزی ارائه‌دهندگان آموزش‌ها اقدام نماید.

تبصره ۱- وزارت بهداشت با همکاری حوزه علمیه موظف است حداکثر ظرف سه‌ماه پس از ابلاغ این قانون، برنامه جامع کاهش سقط جنین را تهیه کند و پس از تصویب در شورای عالی سلامت اجراء نماید.

تبصره ۲- وزارت بهداشت موظف است با مشارکت سایر دستگاهها و نهادها، ضمن فراهم نمودن برخورداری همه گروه‌های هدف از مراقبت‌های استاندارد در باروری، اعم از مراقبت‌های پیش از بارداری و ضمن بارداری، به منظور کاهش میانگین فاصله ازدواج تا تولد فرزند اول و

فرزندآوری‌های بعدی با حفظ سلامت مادر و کودک، اقدامات لازم را انجام دهد.

ماده ۳۴- وزارت بهداشت موظف است به منظور تأمین، حفظ و ارتقای سلامت نوزادان و مادران باردار، طی پنج سال از زمان ابلاغ این قانون، کلیه مراکز ارائه خدمات بهداشتی، درمانی و بیمارستان‌ها را به خدمات اورژانسی متناسب با نوزادان و مادران باردار مجهز نماید.

ماده ۳۵- وزارت بهداشت با رعایت موازین شرعی مجاز است برای روشن شدن علت مرگ‌های نامشخص مادر، جنین و نوزاد، به منظور پیشگیری و کاهش مرگ و میر مادران، جنین و نوزادان پس از اخذ مجوز از مراجع قضائی، نسبت به کالبدشکافی در مراکز تعیین شده تحت نظارت پزشکی قانونی اقدام نماید.

ماده ۳۶- به منظور ارتقای کیفیت جمعیت، ظرف یک سال پس از ابلاغ این قانون، ستاد ملی راهبردی رشد و تکامل دوران ابتدای کودکی (از انعقاد نطفه تا هشت سالگی) به منظور تدوین برنامه جامع و سند ملی رشد و تکامل دوران ابتدای کودکی و همچنین ساختار اجرایی آن با محوریت وزارتخانه‌های بهداشت، آموزش و پرورش و تعاون، زیر نظر شورای عالی جمعیت، ایجاد می‌گردد.

ماده ۳۷- به منظور برخورداری کودکان از برنامه رشد و تکامل دوران کودکی، سن آموزش و پرورش رایگان برای کودکان از شش سال تمام به پنج سال تمام با احتساب پیش‌دبستانی کاهش می‌یابد.

ماده ۳۸- به منظور سیاست‌گذاری جامع، هدایت، ایجاد هماهنگی بین بخشی، نظارت کلان بر برنامه‌ها، اقدامات و ارزیابی عملکرد مربوط به وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و نهادهای عمومی و نیز بسیج ملی برای جلب مشارکت فراگیر در تحقق سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، شورای عالی جمعیت با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱- رئیس‌جمهور (رئیس شورا)

- ۲- رئیس قوه قضائیه
- ۳- مدیر حوزه علمیه
- ۴- نماینده ولی فقیه (در صورت معرفی)
- ۵- رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ۶- معاون رئیس جمهور و رئیس مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری
- ۷- وزیر بهداشت، علوم، آموزش و پرورش، ورزش و جوانان، تعاون، فرهنگ و کشور
- ۸- دبیر شورای عالی
- ۹- رئیس مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور (دبیر شورا)
- ۱۰- رئیس شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده شورای عالی
- ۱۱- رئیس صدا و سیما
- ۱۲- رؤسای کمیسیون های بهداشت و درمان، فرهنگی، اجتماعی و قضائی و حقوقی مجلس
- ۱۳- سه نفر از صاحب نظران مسائل جمعیتی با تصویب شورای عالی جمعیت با حکم رئیس جمهور
- تبصره- در صورت عدم حضور اعضاء، حضور نمایندگان ایشان ضروری است.
- ماده ۳۹- برای انجام امور دبیرخانه، پیگیری مصوبات شورای عالی جمعیت، انجام آمایش و پایش مستمر جمعیتی، تدوین برنامه های اجرایی و اقدامات لازم در راستای سیاست های جمعیتی و تقسیم کار ملی، مرکز مدیریت جمعیت در نهاد ریاست جمهوری تشکیل می گردد. رئیس این مرکز توسط شورای عالی جمعیت انتخاب می گردد.
- تبصره ۱- ترکیب اعضای معاونت ها، کارگروه ها، ساختار تشکیلاتی و شرح وظایف مرکز مدیریت جمعیت توسط رئیس مرکز تهیه و جهت تصویب به شورای عالی جمعیت ارائه می گردد.

تبصره ۲- کلیه دستگاهها و نهادهایی که در این قانون و سایر قوانین ذی ربط دارای تکلیف قانونی می‌باشند، موظف به پاسخگویی به مرکز مدیریت جمعیت جهت ارائه گزارش به مجلس، شورای عالی جمعیت و سایر مراجع ذی صلاح می‌باشند.

تبصره ۳- وظایف و اختیارات این مرکز و شورای عالی جمعیت، نافی وظایف و اختیارات دستگاههای اجرائی و نهادهایی که دارای تکالیف معین در این قانون هستند، نمی‌باشد و دستگاههای ذی ربط علاوه بر وظایف خود، مکلف به اجرای برنامه‌های مصوب این مرکز می‌باشند.

ماده ۴۰- کلیه دستگاههای اجرائی دولتی و غیردولتی، مشمولان قانون کار و تأمین اجتماعی و کلیه دستگاههایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و حوزه‌های علمیه خواهران مکلفند در محل خدمت کارکنان خود یا نزدیک به آن، از طریق مشارکت بخش خصوصی، اقدام به راه‌اندازی و تأمین مهدکودک نمایند.

تبصره- مهدکودک باید مجهز به امکانات نگهداری از شیرخواران تا کودکان زیر پنج سال باشد.

ماده ۴۱- به منظور حسن اجرای این قانون و انجام تکالیف دستگاههای اجرائی و کمک به سایر نهادهای غیردولتی ذی ربط، دولت مکلف است ردیفهای اعتباری مناسب را در بودجه‌های سنواتی منظور نماید.

ماده ۴۲- کلیه دستگاههای اجرائی کشور مکلفند ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون نسبت به بازنگری مقررات و آیین‌نامه‌های مرتبط، در جهت افزایش فرزندآوری اقدام و گزارش عملکرد خود را به مجلس و نهادهای ذی ربط ارائه نمایند.

ماده ۴۳- این قانون نافی حمایتها و تشویق‌های متفاوت مندرج در سایر قوانین نیست. موارد مشابه موازی، با نظر مادران مشمول انتخاب می‌شود.

ماده ۴۴- آیین‌نامه اجرائی این قانون، حداکثر ظرف مدت یکسال پس از ابلاغ آن توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

هیأت‌رئیس‌ه محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، در اجرای آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و ماده (۴)

قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر معاونت قوانین

در مورد طرح جامع جمعیت و تعالی خانواده تقدیم می‌گردد.

معاون قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

معاون محترم قوانین

احتراماً در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر این اداره کل به شرح زیر تقدیم می‌گردد:

۱- سابقه تقدیم:

ماده ۱۳۴ - قبلاً تقدیم نگردیده است

- قبلاً در جلسه علنی شماره مورخ تقدیم و در تاریخ در مجلس / کمیسیون (موضوع اصل ۸۵ قانون اساسی) رد شده و اینک:

با تغییر اساسی

با تقاضای کتبی ۵۰ نفر از نمایندگان (مشروط به تصویب مجلس)

پیش از انقضاء شش ماه

بدون تغییر اساسی

با انقضاء شش ماه

با تقاضای کتبی کمتر از ۵۰ نفر از نمایندگان

مجدداً قابل پیشنهاد به مجلس می‌باشد.

نمی‌باشد.

۲- در اجرای بند (۲) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور:

رعایت شده است.

در طرح تقدیمی آیین نگارش قانونی و ویرایش ادبی رعایت شده است. (با اعمال نظر کارشناسی)

رعایت نشده است، دلایل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

۳- از نظر آیین نامه داخلی مجلس (شکلی):

الف- ماده ۱۳۱-

اول- حداقل امضاء لازم (۱۵ نفر) دارد

ندارد

دوم- موضوع و عنوان مشخص دارد

ندارد

سوم- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد در مقدمه دارد

ندارد

چهارم- موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان دارد

ندارد

ب- ماده ۱۴۲- طرح تقدیمی دارای یک موضوع است و پیشنهاد آن به عنوان ماده واحده مواجه با ایراد نمی‌باشد.

می‌باشد.

مواد متعدد

۴- در اجرای بند(۴) ماده(۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵:
اول: از نظر قانون اساسی؛

طرح تقدیمی با قانون اساسی بطور کلی مغایرت ندارد.
■ دارد. اصل / اصول مغایر و دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

دوم: از نظر سیاستهای کلی نظام و سند چشم‌انداز؛

طرح تقدیمی با سیاستهای کلی نظام و سند چشم‌انداز مغایرت ندارد.
■ دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

سوم: از نظر قانون برنامه؛

طرح تقدیمی با قانون برنامه مغایرت ندارد.
■ دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

چهارم: از نظر آیین‌نامه داخلی مجلس (ماهوی)؛

الف- طرح تقدیمی با قانون آیین‌نامه داخلی مجلس مغایرت ندارد.
■ دارد، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- ماده ۱۲۲- رعایت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی شده است.
■ نشده است، دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می‌شود.

ج- ماده ۱۸۵- موجب اصلاح یا تغییر برنامه مصوب نمی‌شود و نیاز به $\frac{2}{3}$ رای نمایندگان ندارد.
■ می‌شود $\frac{3}{4}$ دارد.

تعداد یک برگ اظهار نظر به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل تدوین قوانین

۵- طرح تقدیمی از حیث پیشگیری از وقوع جرم با بند(۵) اصل(۱۵۶) قانون اساسی مغایرت ندارد.
■ دارد.

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه

ضمیمه نظر اداره کل تدوین قوانین

بیان مستندات و دلایل مغایرت:

۱- ماده (۴) و تبصره آن، مواد (۷) و (۸) و تبصره‌های آن، مواد (۹)، (۱۰)، (۱۲) و (۱۳)، ماده (۲۰) و تبصره‌های آن، مواد (۲۴)، (۲۵)، (۲۶) و (۲۷)، ماده (۲۸) و تبصره‌های آن، مواد (۲۹)، (۳۰)، (۳۶)، (۳۸)، (۳۹)، (۴۰) و (۴۱) طرح دارای بار مالی و مغایر اصل هفتاد و پنجم (۷۵) قانون اساسی است.

۲- نظر به اینکه در بند(الف) ماده(۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه برای بردان شاغل که صاحب فرزند می‌شوند سه روز مرخصی تشویقی در نظر گرفته شده است لذا تبصره(۴) ماده (۲۰) از جهت افزایش این مدت به ترتیب به دو هفته و یک ماه مغایر قانون مرقوم می‌باشد و برای تصویب نیاز به دوسوم رأی دارد.

۳- نظر به اینکه مطابق بند(الف) ماده(۶) قانون برنامه ششم توسعه برقراری هرگونه تخفیف مالیاتی ممنوع شده است لذا ماده(۲۶) از جهت تجویز تخفیف مالیاتی مغایر قانون مذکور است.

نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین

نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین و همچنین سوابق قانونی مرتبط با این طرح

تا تاریخ ۱۳۹۶/۳/۶ به اداره قوانین ارسال نشده است.